

před prvním soudním úkonem v této věci přestala. Vyhověv na rekurs žalovaných této námitce, nejednal odvolací soud ve shodě se zákonem, poukaz odůvodnění napadeného usnesení na § 477 čís. 6 c. ř. s. jest nevhodným, neboť zmatečnost dle tohoto zákonného předpisu jest tu jen tehdy, bylo-li uznáno o věci na pořad práva nepatřící.

Čís. 5756.

Fideikomisární dědic (ten, jemuž se dostalo fideikommissum eius, quod supererit) jest oprávněn platiti pozůstalostní dluhy. Fideikomisární dědic může zásadně pozůstalostní dluh shladiti i splnutím. Mezi výjimečné případy šu 1445 obč. zák. nepatří případ, že věřitel dědí po dlužníkovi (mimo rukojemství).

Zánik závazku dle šu 1445 obč. zák. se děje samočinně; projevu vůle zúčastněných osob se tu nevyžaduje.

Zánik pohledávky splnutím jest konečným a nemůže pohledávka za určitých okolností opět obživnouti.

(Rozh. ze dne 16. února 1926, Rv I 1611/25.)

Dne 18. května 1919 zemřevší Edmund Sch. nezanechal dětí a zůstavil závěti ze dne 31. ledna 1917 dcerám svých sourozenců odkazy, dále dobročinné odkazy a stanovil v odstavci IV. závěti doslova toto: »Mé ostatní jmění případně mé manželce Selmě Sch-ové, kterou ustanovuji tímto svou universální dědičkou. Má manželka a universální dědička jest oprávněna nakládati tímto jměním za živa beze všeho obmezení a jmění to i spotřebovati. Pokud nepoužije těchto práv, případně jmění, které jí z mé pozůstalosti při její smrti ještě zůstane, z poloviny dětem mého bratra Gustava Sch-a a z druhé poloviny dětem mých sester Ernestiny a Gabriely K-ové. Ježto má manželka právo jměním tím nakládati, jest též úplně osvobozena od každé povinnosti klásti o jmění tom účet nebo je zajistiti.« Selma Sch-ová přihlásila se k pozůstalosti svého manžela Edmunda Sch-a bezpodmínečně jako universální dědička na základě této závěti, a v jejím přihlášení pozůstalostního jmění, jež učinila na místě přísahy, byla zahrnuta mezi pasivy pozůstalosti Edmunda Sch-a též pohledávka universální dědičky Selmy Sch-ové z věna a obvěnění dle notářské smlouvy ze dne 27. listopadu 1889 80.000 Kč. Celá pozůstalost po zesnulém Edmundu Sch-ovi byla odevzdána jeho manželce Selmě Sch-ové jako universální dědičce s tou podmínkou, že má splniti odkazy uvedené v závěti ze dne 31. ledna 1917 a že pozůstalost, pokud jí nespotřebuje nebo pokud s ní nenaloží za živa, případně z poloviny dětem zůstavitelova bratra Gustava Sch-a a z poloviny dětem zůstavitelových sester Ernestiny a Gabriely K-ových. Selma Sch-ová zemřela 23. července 1922 a žalobci přihlásili se podmíněčně dle zákona k její pozůstalosti, o níž mohla volně pořídit, kdežto žalovaní se přihlásili podmíněčně ze závěti ze dne 31. ledna 1917 k substituční pozůstalosti po Edmundu Sch-ovi, kteréž dědičné přihlášky byly soudem přijaty. Při inventuře o substitučním jmění Edmunda Sch-a přihlásili

žalobci jako dluh pohledávku Selmy Sch-ové z věna a obvěnění 80.000 Kč, dědicové substituční popřeli však tuto pohledávku, načež byli zákonní dědicové poukázáni s pohledávkou tou na pořad práva. Dle smlouvy svatební uzavřené dne 27. listopadu 1889 před notářem mezi Edmundem Sch-em a jeho manželkou Selmou Sch-ovou bylo ujednáno, že zemře-li Edmund Sch. po 10letém trvání manželství před svou manželkou bezdětný, obdrží manželka Selma Sch-ová ze jmění manželova, jemuž odevzdala věnem v hotovosti 20.000 zl., jako obvěnění 20.000 zl. Manželství mezi Edmundem a Selmou Sch-ovou trvalo vskutku déle než 10 roků a Edmund Sch. zemřel, nezanechav dítek. Žalobě dědiců Selmy Sch-ové proti dědicům substituční pozůstalosti po Edmundu Sch-ovi o 80.000 Kč procesní soud první stolice vyhověl. Důvody: Žalobci uplatňují jako dědici Selmy Sch-ové pohledávku, která příslušela nesporně zůstavitelce Selmě Sch-ové proti pozůstalosti Edmunda Sch-a. Nebyla-li tedy tato pohledávka zaplácena z pozůstalosti Edmunda Sch-a nebo nezanikla-li jiným způsobem, přešla tato pohledávka Selmy Sch-ové na její dědice, t. j. na žalobce a tito mohou uplatňovati tuto pohledávku proti pozůstalosti Edmunda Sch-a, jsou tedy aktivně legitimováni k podání této žaloby (§§ 547, 548 obč. zák.). Soud jest rovněž jako strana žalovaná toho názoru, že Selma Sch-ová jako universální dědička byla povinna veškery pozůstalostní dluhy Edmunda Sch-a zaplatiti z jeho pozůstalostního jmění (§ 548 obč. zák.). Jest beze vší pochyby, že kdyby byla Selma Sch-ová ustanovena universální dědičkou Edmunda Sch-a beze všeho obmezení a že kdyby byla jí pozůstalost Edmunda Sch-a odevzdána beze vší podmínky, bylo by nastalo splnutí ve smyslu §u 1445 obč. zák. a v tomto případě byla by žaloba, jakou jest žaloba této rozepře, nemožnou již proto, že by zde byli pouze dědici Selmy Sch-ové, kteří by jako dědicové Selmy Sch-ové sebe samy nebyli žalovali. Pozůstalost po Edmundu Sch-ovi byla však odevzdána Selmě Sch-ové jako universální dědičce s tím obmezením, že pozůstalost ta, pokud s ní Selma Sch-ová za živa nenaloží nebo jí nespotřebuje, připadnouti má z poloviny dětem zůstavitelova bratra Gustava Sch-a a z poloviny dětem zůstavitelových sester Ernestiny a Gabriely K-ových, takže pozůstalost ta nestala se plným, neobmezeným vlastnictvím universální dědičky Selmy Sch-ové a muselo se z tohoto důvodu nadále vždy rozeznávati mezi vlastním jměním Selmy Sch-ové a mezi pozůstalostním jměním Edmunda Sch-a, neboť toto, pokud by bylo v době úmrtí Selmy Sch-ové ještě zde, mělo připadnouti substitutům (poddědicům) Edmunda Sch-a ze závěti, ono zákonným nebo závětním dědicům Selmy Sch-ové, a tím nastaly právě »poměry zcela různého druhu«, jak je má na mysli § 1445 obč. zák., kteréž poměry nepřipustily splnutí dluhu zůstavitelova s pohledávkou dědice, ježto by bylo jinak možno, že, kdyby byla Selma Sch-ová ihned po své dědičké přihlášce zemřela, nezaplavši dluhů Edmunda Sch-a a nespotřebavši ani haléře z pozůstalostního jmění Edmunda Sch-a, substituti (poddědici) Edmunda Sch-a by byli zdědili i tuto pohledávku Selmy Sch-ové 80.000 Kč jako díl pozůstalostního jmění Edmunda Sch-a, ačkoliv pohledávka ta ve skutečnosti byla po právu a skutečně nebyla zaplácena, ačkoliv tvořila část

jmění Selmy Sch-ové a měla tedy připadnouti dědicům Selmy Sch-ové, neboť tento dluh Edmunda Sch-a, sdílelo-li by se právní stanovisko žalovaných, byl by splynutím býval zanikl. Takovou nespravedlivost chtěl zajisté zákonodárce vyloučiti ustanovením, že při splnutí práva se závazkem v jedné osobě obojí nezanikají, nastanou-li poměry zcela různého druhu. Nemůže-li se tedy míti za to, že pohledávka Selmy Sch-ové za pozůstalostí Edmunda Sch-a zanikla splnutím, přešla pohledávka ta na dědice Selmy Sch-ové a povinnost, pohledávku tu zaplatiti, na substituční pozůstalost Edmunda Sch-a, tedy na žalované, leda že by byla pohledávka ta včas smrti Selmy Sch-ové již neexistovala, byvši zaplacená Selmou Sch-ovou, nebo že by byla Selma Sch-ová se této své pohledávky vzdala. Že by se byla Selma Sch-ová této pohledávky výslovně vzdala, žalovaní netvrdí a zbývá tedy pouze vyšetřiti, zanikla-li pohledávka tato Selmy Sch-ové zaplacením. Žalovaným se nepodařilo zaplacení toto prokázati. *O d v o l a c í s o u d* žalobu zamítl. *D ů v o d y*: Jde tu o fideikomissum eius, quod supererit, a názor prvního soudu, že Selma Sch-ová byla oprávněna disponovati pouze jako poživatelka pozůstalosti jako v případě obyčejné fideikomisární substituce, jest v rozporu s jasným a určitým závětním nařízením zůstavitele. Není důvodu pochybovati o přípustnosti tzv. fideikomissum eius quod supererit. Vyplyvá ze svrchovanosti vůle zůstavitelovy, jež pouze potud může býti omezena, pokud jest to v zákoně výslovně předeepsáno. V zákoně není však ustanovení, jež by takové fideikomissum zapovídalo neb omezovalo. Ustanovení obč. zákoníka, obsahující obmezení práva předního dědice ohledně pozůstalostního jmění, vztahují se přirozeně pouze na fideikomisární substituce, při nichž zůstavitel neučinil nařízení, odchylných se od pravidla. Jest dále bezesporo, že Selma Sch-ová nastoupila pozůstalost na základě bezpodmínečné přihlášky dědičné a že jí byla pozůstalost odevzdána jako celek, tedy se všemi aktivy a pasivy, přirozeně podle závětního pořízení zůstavitelova, tedy se všemi právy a povinnostmi, zůstavitelem jí uloženými. Z toho však plyne, že závazek k vydání věna a vyplacení obvěnění a právo, žádati věno a obvěnění, setkaly se v téže osobě, v osobě universální dědičky Selmy Sch-ové. Poněvadž podle všeobecného pravidla právního nikdo nemůže míti proti sobě samému práv a závazků, zanikly spojením práva a závazku v jedné osobě právo a tomuto právu odpovídající závazek (§ 1445 obč. zák.). Chybí tu jakýkoliv skutkový a právní podklad pro názor, že tu »nastoupily poměry zcela rozličného druhu«, vylučující takové spojení. Nelze také z vývodů prvního soudu vůbec seznati, jaké to »poměry zcela různého« druhu byly míněny. Jde tu o obyčejný a pro zánik práv a závazků spojením jich v téže osobě právě typický případ, že věřitel podědí dlužníka. Případy §u 802, 812 obč. zák. jsou předem vyloučeny. Otázka však, zda posloupností dlužníkovou ve jmění věřitelovo dotčena jsou práva věřitelů pozůstalostních, spoludědiců a odkazovníků, jakož i otázka, jaký účinek má setkání se více závazků v jedné osobě (podědění dlužníka a rukojmího), není v tomto případě z důvodu nedostatku skutkových předpokladů vůbec předmětem rozhodování. Ta okolnost konečně, že Selmě Sch-ové byli ustanoveni substituti, nemá co činiti s obli-

gačním nárokem naproti jejímu manželovi ohledně věna a obvěnění. Případ, jež prvý soud uvádí k odůvodnění svého mylného názoru a z něhož usoudil na nemožnost splnutí v osobě univěrsální dědičky Selmy Sch-ové, nemůže ve skutečnosti nikdy nastati. Úsudek prvého soudu trpí vadou, že bylo přehlédnuto, že zanikly nejen závazek zůstavitelův, nýbrž i tomuto závazku odpovídající právo univěrsální dědičky splnutím a že tudíž dědicové Eduarda Sch-a nemohli by nikdy nabýti pohledávky Selmy Sch-ové 80.000 Kč. Zanikla-li však pohledávka Selmy Sch-ové splnutím, nemůže býti ani jejími dědici dědictvím uplatňována a bylo žalobní žádost již z tohoto důvodu zamítnouti. Za tohoto skutkového stavu nebylo také třeba vyšetřovati, kolik Selma Sch-ová z pozůstalosti spotřebovala (užila). Toto vyšetřování není ani účelným, neboť nelze zjistiti, zda a co Selma Sch-ová spotřebovala z části pozůstalosti, vypadající na vyrovnání její pozůstalostní pohledávky 80.000 Kč.

N e j v y š š í s o u d i nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolání vznáší proti odvolacímu rozsudku jen výtku mylného právního posouzení (§ 503 čís. 4 c. ř. s.), než činí i to neprávem. Dovolatelům lze přisvědčiti, že jde v projednávaném případě podle úmyslu zůstavitelova o tak zvané fideikomissum eius, quod supererit, a že fideikomissum eius, quod supererit je jen odrůdou fideikomissární substituce. Ale ani z toho nemůže dovolání nic vyvozovati pro svůj názor, že zůstavitelův dluh musí přejíti na žalovanou stranu jako poddědice. Fideikomissární dědic (fiduciář) má podle §u 613 obč. zák. na pozůstalostních věcech práva a závazky poživatelé. Práva a závazky poživatelovy upravují §§ 509—520 obč. zák. Z nich nelze vyčísti, že by poživateli bylo zabráněno, by neplatil pozůstalostní dluhy. Vždyť zaplacením dluhů se stav jmění, na němž poživací právo přísluší, jen zlepšuje, takže se tomu, komu jmění to po zániku poživacího práva připadne, dostane více, než by mu jinak bylo připadlo. Nelze proto s dovoláním tvrditi, že by plynula z povahy fideikomissární substituce a tudíž i s platností pro její odrůdu fideikomissum eius, quod supererit, zásada, že fideikomissární dědic nesmí platiti pozůstalostní dluhy. Pro tuto odrůdu fideikomissární substituce platí řečená zásada tím méně, ježto fideikomissární dědic podle zůstavitelovy vůle ve svých právech, s pozůstalostním jměním mezi živými podle libosti nakládati, vůbec nemá býti omezován, je tedy po případě může i zadlužiti. Tím spíše se může dluhů sprostiti, to jest pozůstalostní dluhy zaplatiti. Jediné omezení, které zůstavitel, zřídívší fideikomissum eius, quod supererit, dědici ukládá, je, že o pozůstalostním jměním nesmí učiniti poslední pořízení, že s ním tudíž nesmí naložiti pro případ smrti. Jinak je takový dědic ve svých právech k pozůstalostnímu jměním naprosto neomezen jako pravý vlastník. Jeho postavení je tu do jisté míry obdobné právnímu postavení manželů, zřídívších dědickou smlouvu. Ani ti nemohou se svým jměním, pokud je dědické smlouvě podroběno, pro případ smrti nakládati, jsou však jinak neomezenými jeho vlastníky a mohou s ním podle libosti vládnouti, tedy zejména i dluhy spláceti nebo

jinak přivoditi jejich zánik. Jedním ze způsobů zániku dluhů je také jejich splnutí podle §u 1445 obč. zák., jestliže se právo a závazek setkají v jedné a téže osobě. I tímto způsobem může tudíž fideikomisární dědic zásadně pozůstalostní dluh zhladiti. Neprávem má dovolání za to, že takové splnutí je v případě fideikomisární substituce vyloučeno, protože se setkávají práva a povinnosti rozličného druhu, totiž neomezené právo dědice, by se svými pohledávkami libovolně nakládal, a jeho omezení co do dluhů závazkem, dluhy zanechatí dědicům. Bylo již doličeno, že takového závazku není. Není tu tedy ani rozličenosti práva a povinností dovoláním předpokládané. Pro názor dovolatelů nesvědčí ani, co dovolání uvádí o předpisech německého občanského zákona a pruského »Landrechtu«. Dovolání praví samo, že předpisy pruského »Landrechtu«, které lze z části shledati též v německém občanském zákoně, byly tvůrcům občanského zákona vzorem pro úpravu právního zařízení fideikomisární substituce. Jestliže tedy »Landrecht« v §u 476 — obdobně s první větou §u 1445 obč. zák. — praví, že, když právo věřitele a povinnost dlužníka se setkají v jedné osobě, oboje sloučením zaniká, a pak v §u 481 stanoví, že, nastalo-li sloučení dědictvím a má-li pozůstalost býti vydána poddědici, práva a povinnosti prvního dědice proti pozůstalosti zase obživnou, a jestliže v tuzemském občanském právu obdobného předpisu není, nutno z toho usuzovati, že předpis ten do něho úmyslně nebyl pojat a podle zákonodárcova úmyslu platiti nemá. Nutno proto otázku, zda v projednávaném případě sporná pohledávka zanikla splnutím, posuzovati výhradně podle předpisů občanského zákona, platného v tuzemsku. Ty (§§ 1445 a 1446 obč. zák.) praví prostě, že závazky zanikají splnutím, není-li tu výjimek tamtéž uvedených. Že jich tu není, doličil v podstatě správně již odvolací soud, k jehož odůvodnění se v příčině té poukazuje. Při tom nutno si také povšimnouti toho, že § 1445 mezi výjimkami ze zániku závazků splnutím jmenuje jen případ, když dlužník dědí po svém věřiteli, ale neuvádí případu, že věřitel dědí po dlužníkovi, ačkoli bylo na snadě oba tyto případy shrnouti v jednu větu, a zákon v následující větě jedná o případě, že věřitel dědí »po dlužníkovi a rukojmím.« Nezmiňuje se v této souvislosti o případě, že věřitel dědí po dlužníkovi (mimo případ rukojemství), dává zákon jasně na jevo, že případ ten nepočítá mezi ony výjimečné případy, ve kterých splnutí vylučuje, protože prý nastaly okolnosti docela rozdílné. Zánik závazků z pravidla §u 1445 obč. zák. nevyňatých a splynuvších s nárokem se děje samočinně. Zákon nevyžaduje pro něj — mimo případ knihovních pohledávek, o které tu nejde — projevu vůle účastněných osob. Nezáleží proto ani na tom, zda tento zákonný následek — splnutí — odpovídá v každém případě také jejich vůli. Také není v zákoně — jak již doličeno — opory pro názor, že by zaniklé závazky — obdobou § 481 pruského »Landrechtu« — za určitých okolností zase obživly. Jejich zánik je konečným a nezvratným. Pakliže tento způsob, kterým zákon zánik závazku splnutím s pohledávkou upravuje, v některých případech vede k důsledkům stranám nevídaným, na které snad ani nemyslely, nemůže to nic měniti na nezbytnosti, použití zákona, jak právě zní, a je na stranách, by, pořizujícíe o svých věcech, použily nepostráda-

telné obezřetnosti, za které se lze oněm důsledkům vyhnouti. To platí zejména o případě, ke kterému poukazuje soud první stolice a který je v dovolání na vysvětlenou pro nedorozumění odvolacího soudu blíže rozveden. Příklad ten by při důsledném výkladu v dovolání napadeném ovšem nebyl vyloučen. Přihlíží-li však někdo k tak nejkrajnějším možnostem, musí také pomýšlet na možnost obrany proti nim. Tu lze snadno najít v tom, že fideikomisární dědic — věřitel dědictví, v němž zahrnut jest i jeho požadavek proti zůstaviteli, nenastoupí, pokud svou pohledávku z pozůstalosti nevybral. Není případnou ani námitka dovolatelů, že splnutí nemůže nastati, protože pohledávka přísluší jen dědici, ale zůstavitelův závazek přechází na něho a na poddědice, takže se právo a povinnost nesetkávají v téže osobě. Dovolání vychází i tu z mylného a již nahoře vyvráceného názoru, že fideikomisární dědic není oprávněn pozůstalostní dluh zaplatiti, nýbrž musí jej zanechat poddědicům. Nemusí-li, není ani překážky, by dluh ten nezanikl splnutím s pohledávkou dědicovou, třebaže jsou tu také ještě jiné osoby, které by po případě vedle dědice také byly bývaly povinny, dluh zaplatiti. Tomu neodporuje nikterak rozhodnutí čís. 319 sbírky Glaser-Unger, dovolateli citované, ve kterém šlo o to, zda fideikomisární dědic je povinen, pozůstalostní dluh sám zaplatiti, a zda proto možno podati žalobu o zaplacení jen proti němu. Mylným je konečně názor dovolatelů, že dědic je oprávněn na poddědicích žádati zaplacení své pohledávky, i kdyby se mělo za to, že splnutím zanikla, protože jde o pozůstalostní dluh zaplacený ze jmění dědicova. Názor ten je stížen vnitřním rozporrem, neboť, zanikl-li pozůstalostní dluh splnutím, nelze věřiteli vůbec již jej na pozůstalosti vymáhati. Má-li se konečně — a to jak doličeno, právem — za to, že zažalovaná pohledávka zanikla splnutím, netřeba dále s dovolateli rozebíratí otázku, zda zanikla snad i zaplacením, čili nic. Lze proto tuto část dovolání žalobců úplně pominouti. Ježto vývody dovolání nejsou s to, by vyvrátily napadený právní názor odvolacího soudu, bylo dovolání zamítnouti.

Čís. 5757.

Právní povaha úpisu akcií. Úpis akcií může se týkati jen akcií akciové společnosti teprve zakládané nebo zvyšující svůj akciový kapitál. K úpisu vyžaduje se písemné prohlášení upisovatele, z pouhého ústního příslibení nevzniká ani zakládané akciové společnosti nárok ani druhému smluvníku závazek, a to ani tehdy, vykonával-li druhý smluvník proti společnosti akciová práva. Ovšem nemůže druhý smluvník, toliko ústně se zavázavší, žádati zpět, co byl podle svého ústního příslibení skutečně zaplatil.

Prozatímní list není akcií a nemůže ji nahraditi, má-li někdo nárok na akcie samy. Nešlo-li vůbec o upsání akcií, nemá prozatímní list právního významu čl. 222 obch. zák.